

De vluchtelingencrisis, van eigen comfort naar wereldburgerschap (2015)

Samenvatting

Er is sprake van een vluchtelingencrisis. Dit beroert veel mensen op velerlei wijzen. Inzet wordt verwacht en inzet wordt teruggehouden. De grote vraag waar we allen mee geconfronteerd worden is: wat kunnen we leren van deze vluchtelingencrisis?

In dit document worden een aantal vragen met betrekking tot de vluchtelingencrisis aan Marieke de Vrij gesteld. Op de website van Stichting De Vrije Mare zijn deze inspiraties over het vluchtelingenvraagstuk ook te beluisteren via audio opname.

- Wat kunnen we leren van deze vluchtelingencrisis?
- Wat kunnen we doen om het op te lossen?
- Hoe voorkomen we dat het gaat polariseren?
- Hoe kunnen we omgaan met onze angsten?
- Hoe komt het dat Europese landen zo verschillend reageren?
- Waarom reageren rijke landen zoals Saoedi-Arabië en Qatar op een andere manier?
- Waarom reizen er zoveel meer mannen af op zoek naar een beter onderkomen?
- Wat zijn de voordelen die vluchtelingen onze maatschappij brengen?
- Waarom nemen juist onze rijkere gemeenten minder vluchtelingen op?

Inspiratie voor dit onderwerp

Veel van wat nu gebeurt kent een langere aanloop, langer dan wat feitelijk zichtbaar is geworden in het nu. Veel mensen voelen zich ontheemd in de staat waarbinnen zij verblijven. Hun land voldoet niet aan de verwachtingen die zij innerlijk kennen, waardoor vrijheid van meningsuiting, onderlinge solidariteit, verdraagzaamheid en het leefklimaat zo aangetast zijn, dat men zich wenst te verplaatsen om zich in zichzelf beter te kunnen bewegen in wie zij werkelijk

zijn. Wanneer langdurig opdrukken regels vrijgegeven worden, die tot leefbeperking leiden in algemene en specifieke zin, en maken dat zij zich niet in vrijheid durven uit te leven, gaat het innerlijk roeren in mensen. Met andere woorden, wat nu zichtbaar is bij de vluchtelingencrisis kent een langere aanloop, namelijk dat vele mensen zich onvrij zijn gaan voelen door pressievolle regels die het eigen innerlijk gemoed doen verstrakken, door de staat die hen dient te behoeden, samenhoudt en door verbinding zou moeten steunen. Wie dit van binnenuit te lang ervaart, voelt zich ontheemd raken op de plaats waar men verblijft. Deze vluchtelingencrisis is daarmee een feit geworden omdat mensen in oproer en opstand geraakt zijn om dieper aangelegen voor zichzelf op te komen.

1. Wat kunnen we leren van deze vluchtelingencrisis?

De vluchtelingencrisis spiegelt ons onvermogen, wereldwijd, om naar behoren mensen te gunnen zichzelf te leven, op een wijze dat innerlijke vrijheid niet ontnomen wordt door rigide omgang van bovenaf. Binnen oorlogsgebieden en dictaturen, maar ook binnen landen waarin de saamhorigheid en het geloof in politieke uitkomsten verdwenen is, vinden verschuivingen plaats in het denken en voelen van mensen. Mensen zoeken om gehoor te vinden voor hun innerlijke noden en wensen en te leven naar de intentie van hun wezenlijke aard. Wanneer dit niet geschiedt op plaatsen waar men leeft, en nood is overal, waaronder tekorten rondom eerste levensbehoeften, zal men steeds meer volksverhuizingen zien plaatsvinden.

Het is een aankondiging van dat wat zich nog groter gaat tonen, namelijk dat mensen zich niet langer wensen in te houden om gehoor te geven aan rigide vormregels die hen tekortdoen.

'De vluchtelingencrisis is een aankondiging van dat wat zich nog groter gaat tonen'

De vluchtelingencrisis spiegelt ons dit op een wijze die niet te verloochenen is. Deze crisis scherpt ons tevens aan om dieper het geloof in onszelf te herstellen, binnen de mogelijkheden die toereikend zijn in ons, om in gezamenlijkheid met anderen te leven, wanneer we wezenlijk in staat zijn gehoor te geven aan wie wij zelf zijn.

Het wezen van een mens valt nooit te ontkennen. Slechts tijdelijk van aard kunnen mensen zich vanuit inhouding vertolken. Wanneer inhouding plaatsvindt gedurende grote delen van hun leven, wenst deze ingehoudenheid zich uiteindelijk te tonen. En gebeurt dit niet vanuit vrijwilligheid op verzoek van anderen, dan gebeurt het wel tegen iedere drang van buitenaf in, om zich weer in aanpassing te gedragen.

Met andere woorden: De stuwkracht in mensen om uiteindelijk zichzelf te worden en te blijven is niet te weerhouden.

Echter, sommige volkeren lopen daarop achter en anderen lopen voorop. Binnen de tijd die voor ons ligt zullen nog vele verschuivingen plaatsvinden. Allereerst in het innerlijk gemoed van mensen om zichzelf waarlijk te kunnen zijn, en blijven. Daar waar dit niet naar behoren mogelijk gemaakt wordt, zullen mensen het verkiezen om van levensplek te veranderen om zichzelf een betere toekomst voor te bereiden. Deze crisis is daarom van uiterlijke en innerlijke aard en spiegelt wederzijds.

2. Wat kunnen we doen om deze crisis op te lossen?

Onvrijheid in de mens wordt diep 'ingegriefd' in zijn zielsbeleving en gevoelsaard. Het woord ingegriefd is een ongewoon woord in deze context, omdat doorsnee het woord ingegrift bedoeld zou worden. Echter, jezelf niet mogen zijn is zo grievend, dat voorbij de inetsing van onvrijwillige terughouding die je dient te betrachten, de ziel in deze mens zo gekwetst raakt dat er sprake is van zielennoed.

Als we zoeken naar een oplossing, dient deze altijd gezocht te worden in de beperking door zielennoed in een mens, en het ontrafelen hiervan in een volksaard, in een bepaald gebied. Wie hieraan voorbij treedt zoekt naar uiterlijke oplossingen en geeft te weinig gestalte aan wat er wezenlijk gevraagd wordt.

Om die reden zal ik mij nu afstemmen op de oorlog in Syrië.

Syrië

Veel van wat in Syrië geschied is, is al langer bekend bij veel regeringshoofden en binnen overlegsituaties internationaal. Men kijkt toe, bespreekt en weerhoudt zich van ingrijpen op een wijze dat daadwerkelijk voorkomen wordt dat groter lijden geschiedt. Men geeft echter geen support vanuit nabijheid. Men denkt 'over', in plaats van dat men spreekt 'tot' en 'met'. Dit maakt dat binnen verafgelegen situaties, zoals deze plaatsgevonden hebben in Syrië, men als buitenstaander blijft functioneren, in plaats van intrekt in het oorlogsgebied of conflictgebied en interactief stelling neemt, door aan te geven dat hiermee de mensenrechten geschaad worden.

Wie van buitenaf reageert, blijft buitenstaander. Wie nabij is en meedraagt wat feitelijk geschiedt, wordt meegenomen in processen van verandering om zaken ten beste te creëren. Wie overleg uit de weg gaat en slechts regelgeving voorstaat, doet niet alleen zichzelf tekort, maar ook de gemeenschap die men dient.

Hoe kunnen we een oplossing aanbieden voor de oorlog in Syrië? Door in dialoog te gaan en gespreksforums te activeren, ter plekke, opdat alle deelnemers gehoord worden op een niet mis te verstane wijze, om de universele rechten van mensen te waarborgen.

3. Hoe voorkom je dat we gaan polariseren?

We spreken niet vanuit gescheidenheid, maar verbinden voorbij de conflictzones die er liggen in mensen tot elkaar. Wie voorbij de verschillen verbinding creëert, is in staat door de maat van verbinding tot oplossingen te komen, waarbij verschillen niet altijd opgelost kunnen worden, maar wel meegenomen worden in de uiteindelijke uitkomst.

Wie zichzelf liefheeft dient zich te realiseren dat een ander dit ook toekomt. Wie zichzelf in vrijheid durft te beleven dient zich te realiseren dat ook een ander mens innerlijke vrijheid behoeft op wezenlijke gronden.

Innerlijke vrijheid en onvrijheid

Wie innerlijke vrijheid te weinig in het vaandel draagt en zichzelf in aanpassingen terugvindt binnen een overmacht aan indrukken, zal zich tevens besmetten met wat deze indrukken op hem of haar nalaten. Wees daarom begripvol naar hen toe die meer indrukken te verwerken hebben gehad, en daardoor onvrijheid hebben leren kennen binnen hun eigen levensperspectief. Niet alleen binnen hun eigen persoonlijk leven, maar ook binnen familiale omstandigheden, omstandigheden binnen de gemeenschap waarin ze leefden, en groter nog, hun land en instituten die daarbinnen functioneerden.

Wie onvrijheid een leven lang ingepeperd heeft gekregen, is nog moeilijk van zijn stuk te brengen wanneer anderen bewegen zich aan te passen terwijl hij zich daar zojuist van heeft vrijgemaakt. Wanneer deze mensen die voor vrijheid kiezen opnieuw onvrijheid wordt aangepraat, ligt radicalisering op de loer.

Terwijl, wanneer hij bevestigd wordt in de intentie om innerlijk in vrijheid en naar beste kunnen te leven, hij behulpzaam wordt om mee te denken in hoe hij het beste onze steun, welke ook weer onze lering en proces is, kan gebruiken. Wanneer we radicalisering en onenigheden wensen te voorkomen, dan dienen we allemaal ons inlevingsvermogen te vergroten, op een manier dat we werkelijk de beleving toelaten wat onvrijheid met een mens doet.

4. Hoe kunnen we omgaan met onze angsten binnen deze crisis?

Angst is een relatief begrip, omdat angst altijd staat voor de drempel van het onbekende, van dat waar we nog geen of onvoldoende weet van hebben, en te weinig ervaring om, vanuit doorleefdheid, omgang mee hebben. Angst verkleurt daarom dat, wat men nog niet in zuiverheid heeft waargenomen, en kleurt in wat men denkt te gaan ontmoeten, zonder dat de realiteit hiervoor aanwezig is.

Onschuld versus naïviteit

Op onze weg naar volwassenheid toe hebben we afgeleerd om naïef te zijn, we hebben een bewustzijnsscholing doorlopen om niet vanuit naïviteit zaken aan te halen die onzorgvuldigheid naar onszelf toe teweegbrengen. Daarnaast bestaat het fenomeen onschuld, wat in de mens een zuivere hartsgesteldheid hooghoudt. Wie onschuld nog in zich heeft kan in zuiverheid aanvoelen welke mensen, in de rol van vluchteling, hij treft, wanneer daar individueel contact mee wordt gemaakt.

Onschuld en naïviteit zijn dus niet hetzelfde en onderscheid hierin is van belang. Willen we kunnen aanvoelen, bevoelen en weten, of iemand vanuit zuivere motivering en overlevingskansen naar ons land of andere landen is gereisd, dienen wij zo iemand te durven ontmoeten vanuit een puur en open hart. Wij dienen ze dan welkom te heten. Omdat wanneer onszelf dit zou gebeuren, wij ook graag ontvangen zouden willen worden. Echter, waar individuen aangrijpen op de nood van anderen om zichzelf te verrijken, of om haatdragende zaken te plaatsen in onze samenleving, dienen we kritisch gevoelig onze kanttekeningen te plaatsen.

Een verrijking

In algemene zin kan gezegd worden dat velen vanuit zuivere motivering op zoek zijn naar een veilig onderkomen, omdat zij zichzelf, hun kinderen en nazaten een toekomst wensen die gebaseerd is op een leven waar zij trots op kunnen zijn. Deze mensen zijn bereidwillig om de samenleving een warm hart toe te dragen en hun kwaliteiten ter beschikking te stellen voor de samenleving als geheel. Zij wensen veiligheid om te kunnen ontpoppen en kunnen soms levenslange intenties van families met zich meedragen om zich in vrijheid bijzonder te tonen, binnen kwaliteiten die langdurig zijn onderdrukt. Dit betreft gemiddeld genomen harde werkers, mensen met oog voor de samenleving, omdat vanuit de benarde situaties waarin zij eerder vertoefd hebben, samenzijn en loyaliteit buitengewoon hoog in het vaandel staan. Hoger dan de Nederlandse samenleving kent. Die enkelingen die vanuit terroristische neigingen, of om zich te vergrijpen aan weldaad op economisch gebied, hier wensen te zijn, zullen hun gedragingen niet weerspiegeld zien binnen de Nederlandse samenleving.

We kunnen daarom vertrouwen op de één op één verhouding, zodat we bewust zijn en worden waar het deze mensen om gaat, in het goede geval, ter versterking en verrijking van onze samenleving, of het slechte geval, opdat geweerd mag worden wat zich niet in dankbaarheid tonen kan naar wat deze samenleving tot stand wenst te brengen, door het helpen van mensen in nood.

5. Hoe komt het dat Europese landen zo verschillend reageren?

Betreft het Oostbloklanden dan hebben zij een langere periode van armoede gekend in dat anderen het beleid over-structureel verantwoordden, op een manier dat de mens in aanpassing diende te leven daar naartoe. Audio!

Dat maakt dat zij zich in hun herinneringsveld nog ingewikkeld voelen in belevingen van voorheen, waarin onvrijheid een onderdeel van het levenspatroon was.

Wie naar vrijheid toe beweegt, herinnert zich menigmaal nog de verstrakkingen die hieraan voorafgegaan zijn, voordat vrijheid in meer of mindere mate toetrad.

Daar vele landen zich nog niet in vrijheid kunnen tekenen, omdat men nog beperkingen invoert tot op de dag van vandaag, hebben zij moeite, door eigen aanpassingen hier naartoe, om anderen vanuit vrijheidswens te ontvangen.

Wie gewend geraakt is aan over-structurering van beleid en te weinig zelfstandigheid aan de afzonderlijke burger toekent, mist inlevingsvermogen om anderen, die vrijheid hoog in het vaandel wensen uit te dragen, een groots onthaal toe te kennen. Men raakt verstrakt door de eigen ingehoudenheid.

Wat kunnen politici hieraan doen?

Voor politici, om de juiste beslissingen te nemen, geldt dat ze zich buitengewoon in staat dienen op te stellen om contact te leggen met vluchtelingen en wat zij ondergaan hebben op meerdere plaatsen in hun vluchtelingenschap.

Dat maakt dat wie geraakt wordt door verhalen van mensen die zaken zelf doorleefd hebben, bereidvaardiger worden kordate beslissingen te nemen op humane gronden.

Daar waar aarzelingen nog actief zijn, is het belangrijk de aarzelingen te verwoorden en die vervolgens in beleid te plaatsen, waar men niet de vluchtelingen algemeen op benadert maar individueel. Daarmee kan men beter zien wat passend is in onze samenleving, waardoor vluchtelingen hun bestaansrecht hier kunnen opbouwen, zo lang als zij dat wensen. Of, een weigering te verordenen indien men vanuit onzuivere gronden wenst in te treden, terwijl zij gediend zouden zijn bij terugkeer en het plaatsen van hun eigen kwaliteiten daar.

Conclusie

Wie zich nog innerlijk gebonden voelt door structuren en aanpassingen van weleer, vindt het moeizaam om anderen de weg te wijzen hoe het leven in vrijheid er uit kan zien.

Tegelijkertijd zijn in al deze landen vernieuwingspogingen gaande die in bijzondere mate vrijheid voorstaan, maar nog onvoldoende opgemerkt zijn in het grotere geheel. Wat nu nog in verzet rust zal daardoor straks meer ruimte gaan inwinnen.

6. Waarom reageren rijke landen zoals Saoedi-Arabië en Qatar op een andere manier?

Zij wensen vernieuwing niet uit de lucht te halen. Zijn angstig dat wanneer velen hun landen instromen, zij te weinig vernieuwingslust kunnen activeren op een wijze die voor hen volstaat.

En hoewel men financiële middelen schenkt in buitengewone mate in relatie tot het vluchtelingenvraagstuk, wensen zij tot zover intrekking van vluchtelingen in hun landsgebieden te voorkomen, uit angst dat wat zij nu veroverd hebben aan welbevinden anders uit hun handen getrokken wordt.

Hoewel niet iedereen hierachter staat binnen deze landsgebieden, is het momenteel nog zo dat men liever middelen schenkt dan aandacht besteedt aan mensen in het land zelf te laten verblijven.

7. Waarom reizen er zoveel meer mannen af op zoek naar een beter onderkomen?

Allereerst kennen deze mannen een vooruitgeschoven positie namens hun gezin en familieleden om een veilig onderkomen te zoeken opdat ook zij later, indien mogelijk, kunnen afreizen hier naartoe. Deze mannen, veelal ook jonge mannen, hebben een bijzondere opdracht om toekomstvoorbereidend te zijn, en daarmee anderen van veiligheid te voorzien. Hoewel met name zeer jonge mannen daar nog aan moeten wennen en wat oudere mannen daar al een hele serieuze indruk over gemaakt hebben, voelen zij bijna allemaal hun rol als belastend aan. Het is veel gevraagd, het vraagt grote offers en het vraagt tijdelijke tot langdurige verbreking met de banden die ze voorheen hadden.

Het is dus een pijnlijke aangelegenheid, ook al kunnen derden daar stuurs naar kijken omdat ze het inkleuren alsof deze mannen voor gemakzuchtige redenen onze contreien

bezoeken. Mannen die zich diep aangelegen verantwoordelijk voelen, of gaan voelen, dragen dus een verzwaring in zich, ook door het gemis aan contacten met hen waarmee ze tot een gemeenschap behoorden. Zij missen tegenspraak, missen samenspraak en zij missen onderlinge solidariteit, zodat je ook een steekje kan laten vallen en toch binnen een gemeenschap gewaardeerd wordt en ertoe behoort. Deze mannen worden in het algemeen zeer oplettend van aard en kunnen hun gevoelens van heimwee menigmaal maar ternauwernood onderdrukken om vervolgens aan te geven dat ze hier maar wat graag willen verblijven. Was het land van herkomst voldoende gewaardeerd geweest, dan waren zij nooit afgereisd. Dit maakt het des te schrijnender dat men in een oord, waar men zich niet geheel welkom weet en er onbekend mee is, zijn plek dient voor te bereiden voor dierbaren die geen weet hebben van hun ervaringen hier, maar hier wel een toekomst dienen te gaan vinden.

Het mannelijk oerprincipe

Binnen het mannelijk oerprincipe wat in mensen leeft is de behoedersrol een wezenlijke. En wie daarop aangesproken wordt heeft innerlijke veerkracht nodig, toekomstvisie en een innerlijke structuur, om zaken opbouwend te creëren.

Wanneer bij vluchtelingen deze natuurlijke structuren, voortkomende uit behoeding, niet aangesproken kunnen worden, zelfs verzaakt worden door regelgevingen van buitenaf en in onvrijheid op hen geplaatst, zal dat een verstorend element geven in broederschapsvorming. In het samenzijn met andere mannen, ook uit andere culturen en contreien en andere religieuze achtergrondrichtingen heeft men dan moeite zich te beperken tot de hoofdpdracht; voorbereidend zijn op een geheel nieuw leven ten bate van zichzelf en anderen. Daarom komt het heel precies hoe men een man als deze aanspreekt om zijn innerlijke roeping hierin serieus te nemen. Wanneer bevoogding plaatsvindt in plaats van kameraadschappelijk samengaan leidt dit tot crisisgevoeligheid op veel terreinen, omdat het ego, als een man dat sterk kent, knakt en de zielsbegeestering te weinig aangesproken kan blijven om vanuit geduld te gaan voor waar men zich toe opgeroepen voelt.

Ik zou met name hiervoor extra aandacht willen vragen, omdat begeleiding naar mannen heel specifiek dient plaats te vinden, willen zij de eervolle rol die zij bekleden namens hun achterban, naar behoren en zielstrouw beleving toe, kunnen vervullen.

Wanneer in Nederland geen of onvoldoende plek is, dient men mee te denken hoe het verder kan gaan. In de kennis dat al deze mannen liever teruggaan naar een gezonde maatschappij van waar ze vandaan komen (maar welke nu ontheemd is voor hen), dan dat zij blijven in de onzekerheden van hier.

8. Welke voordelen brengen vluchtelingen onze maatschappij?

Veel jongeren die afreizen hebben nog onvoldoende weet van wat zij beroepsmatig kunnen en willen uitzetten naar de toekomst toe. Zij zijn voor een heel stuk nog ongekleurd en in staat daardoor makkelijker aanpassingen te maken aan dat wat onze samenleving behoeft. Ouderen hebben vaak al een vaststaand beroep en kunnen minder flexibiliteit opbrengen. Echte, veel beroepen die actief zijn geweest in het land van herkomst zijn aanvullend hier omdat beroepsgroepen als deze hier verminderen. Het is daarom ook beroepshalve heel goed en zuiver om te kijken wat de insteek van mensen is, zodat men, ook als politicus, weerbaar antwoorden geven kan. Er zijn aanvullende kwaliteiten onder vluchtelingen aanwezig die nu al een gemis zijn in onze samenleving. Met name die beroepen die handvaardigheid vragen, maar daarnaast zijn er ook vele nieuwe beroepen in wording die met behulp van deze mensen een bijzondere aanvulling kunnen krijgen.

Wij, en onze politici, dienen zich meer te mengen onder vluchtelingen, te luisteren naar hun verhalen en wederwaardigheden. We dienen contact te maken met de beroepen die deze mensen uitgebeeld hebben, maar ook met de jongeren die nog ongekleurd zijn en nog niet weten welke professie ze willen bekleden. Met name deze jongeren kunnen buitengewoon ondersteunend zijn in onze samenleving, omdat onze beroepsgroepen qua draagkracht aan het versmallen zijn met steeds meer ouderen en er dus steeds meer sprake zal zijn van wegvallende beroepssectoren door onvoldoende invulling en draagkracht. Deze vluchtelingen dragen welkome aanvullingen in zich, op zaken die onze maatschappij gaandeweg steeds meer zal gaan missen.

9. Waarom nemen juist onze rijke gemeenten minder vluchtelingen op en hoe kunnen we dat veranderen?

Waar middelen ontbreken zie je overal dat men bereidwilliger is om in solidariteit met anderen te leven, omdat men deelzaam overweg gaat met het weinige wat er is.

Wie levenslang ervaring heeft gehad met tekorten rondom voedsel en basale levensbehoeften in algemene zin weet dat dit tot overleving leidt en dat door samen te dragen, meer behouden wordt.

Gemeenten die minder middelen hebben dan doorsnee, hebben moeten roeien om van minder meer te maken en zijn daardoor creatiever geworden in hun gedrag om burgers niet tekort te doen. Rijkere gemeenten zijn echter gewend geraakt meer middelen toe te voegen aan wat de burger wenst en leven daardoor in een grotere comfortzone.

Vanwege het verkozen beleid, namelijk samenspel in opvang van vluchtelingen, klinkt de roep om inventiviteit en creativiteit en rijke gemeenten kunnen hier niet in achterblijven. Sterker nog, ze hebben meer ter beschikking staan en worden uitgenodigd creatief vaardig tot goede oplossingen te komen waarin veel meer mogelijk is dan nu wordt gedacht.

Suggesties voor rijkere gemeentes

Leg uw oor bij minder rijke gemeentes, profiteer van hun creatieve vaardigheid met probleemstellingen als deze, waarin minder geld meer creativiteit uitlokt om goede zaken tot stand te brengen. Samenwerking is bevruchtend en adviezen inwinnen van mensen met veel ervaring op dit gebied kan rijkere gemeenten over de brug helpen om zelf meer tot stand te brengen op eigen gemeenteground. Het is vooral de onbekendheid met probleemstellingen als deze die het onbemind maakt. Wanneer de grens hiervan verlegd wordt, kan het ook bijzondere gewaarwordingen oproepen en de gemeenschap versterken. Rijke mensen kunnen zichzelf profileren als goeddoeners, omdat ze sociaal bewogen raken door de nood die zij treffen, waardoor zij ongewoon veel middelen ter beschikking kunnen stellen, anders dan gewoonlijk.

Tot slot

Het vluchtelingenvraagstuk houdt niet op bij de oplossingen die nu aangebracht worden en gaan worden. Het vluchtelingenvraagstuk is een vraagstuk wat langdurig de samenleving zal bespelen om standpunt veranderingen te gaan activeren, waarin men de medemens centraal stelt in plaats van alleen het eigen comfort. Wie daarom bereid is de vluchtelingencrisis ruimer te aanschouwen weet dat de gronden van leven, zoals we die hiervoor kenden, nu andersoortig bepaald dienen te gaan worden, wereldwijd.

Wereldburgerschap is niet alleen maar een term waarin we ingeburgerd raken, maar vraagt ook een to do houding, een betrokkenheid van iedere deelnemer van de maatschappij, om zelf te bepalen hoe ertoe te verhouden; het verkiezen van medemenselijkheid, of stoïcijns eigen gerief.

Wie bereid is de vluchtelingencrisis ruimer te aanschouwen weet dat de gronden van leven nu anders bepaald dienen te gaan worden, wereldwijd.
